

هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تجدید ارائه صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی

یعقوب غلامی

دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران
Gholamiyaghoub135@gmail.com

فردین منصوری

استادیار گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، سیستان و بلوچستان، ایران. (نویسنده مسئول)
farmansour2000@gmail.com

حسن یزدیفر

استاد حسابداری و رئیس دیارتمان حسابداری، مالی و اقتصاد دانشکده مدیریت دانشگاه بورنموت انگلستان
hyazdifar@bournemouth.ac.uk

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۱۴ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۲۵

چکیده

تجارب حرفه‌ای و هویت‌های اجتماعی پیشین اعضای کمیته حسابرسی می‌تواند بر عملکرد این کمیته و به سبب آن بر مؤلفه‌های مهمی همچون کیفیت گزارشگری مالی و کنترل‌های داخلی تأثیرگذار باشد. از این‌رو، هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین هویت‌های اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی شرکت‌ها و تجدید ارائه صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی است. برای نیل به هدف پژوهش، داده‌های ترکیبی ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۱-۱۳۹۸ با استفاده از رگرسیون خطی چندمتغیره لجستیک بررسی و تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی با بدیل تجدید ارائه صورت‌های مالی دارد. همچنین، هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی با بدیل ضعف کنترل‌های داخلی دارد. بر اساس این یافته‌ها می‌توان گفت که استفاده از کمیته حسابرسی قوی با هویت اجتماعی بالا در شرکت‌ها تا حدود زیادی امکان ارائه صورت‌های مالی نادرست و تحریف شده را کاهش داده و موجب ارتقا سطح کیفی اطلاعات ارائه شده و کاهش دفعات تجدید ارائه صورت‌های مالی خواهد شد و از طریق نظارت مؤثرتر بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی، از نقاط ضعف کنترل‌های داخلی می‌کاهد.

واژه‌های کلیدی: هویت اجتماعی، کمیته حسابرسی، کیفیت گزارشگری مالی، شبکه عصبی مصنوعی.

۱- مقدمه

کمیته حسابرسی در حسابداری بخش عمومی، مدیریت اجتماعی، مدیریت سرمایه‌گذاری و مدیریت مالی، بدیل‌های هویت اجتماعی کمیته حسابرسی را تشکیل می‌دهند. همچنین، تجدید ارزیاب صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی، نماینده کیفیت گزارشگری مالی هستند.

پژوهش‌های زیادی وجود دارند که تاکنون تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی را بررسی کرده‌اند (کاسنادی و همکاران، ۲۰۱۶؛ الشاعر و همکاران، ۲۰۱۷؛ چن و همکاران، ۲۰۱۸؛ باجرا و کادز، ۲۰۱۸؛ السیانی و همکاران، ۲۰۲۰؛ حسن و همکاران، ۲۰۲۰؛ زارعی و قاسمی، ۱۳۹۵؛ بذرافشان، ۱۳۹۵؛ رضازاده و همکاران، ۱۳۹۶؛ نظری و همکاران، ۱۳۹۹؛ دریاباری و همکاران، ۱۳۹۹ و غیره). اما تاکنون پژوهشی تأثیر هویت اعضای کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی را مورد بررسی قرار نداده است. از این‌رو، پژوهش حاضر درصدد است تا این شکاف پژوهشی را پر کند. پژوهش حاضر در صدد آن است که بررسی کند آیا هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی و نقش‌های مربوط به حاکمیت شرکتی با کیفیت نظارت انجام شده توسط کمیته حسابرسی ارتباط دارد یا خیر. به عبارتی، مسئله اصلی این پژوهش، آن است که آیا انواع هویت‌های اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، بر اثربخشی وظایف این کمیته در فرایند گزارشگری مالی اثرگذار است یا خیر؟

بخش‌های بعدی این پژوهش، شامل مبانی نظری مربوط به توصیف هویت اجتماعی و تبیین رابطه آن با کیفیت گزارشگری مالی و تدوین فرضیه‌ها است. همچنین، در بخش سوم، روش پژوهش تشریح می‌شود. در بخش چهارم، یافته‌های پژوهش، و در پنجم، بحث و نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

۲- مبانی نظری

• هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی و عملکرد آن

هویت اجتماعی آن قسمت از خودانگاره هر فرد می‌باشد که از ادراک عضویت در یک گروه اجتماعی حاصل می‌گردد. نظریه هویت اجتماعی نخستین بار توسط تاجفل (۱۹۷۲) بیان و بعدها توسط تاجفل و تارنر (۱۹۷۹) توسعه داده و به مثابه شیوه‌ای برای تبیین رفتار میان‌گروهی معرفی شد (هورنسی، ۲۰۰۸). نظریه هویت اجتماعی بیان می‌دارد رفتار اجتماعی بر روی مجموعه‌ای در هم‌تنیده مابین رفتار میان‌شخصی و رفتار میان‌گروهی تغییر می‌کند. رفتار کاملاً میان‌شخصی که در یک طرف این مجموعه قرار دارد، رفتاری است که صرفاً با

هدف اصلی گزارشگری مالی، تهیه نیازهای اطلاعاتی دینفعان شرکت است (کویی و پی، ۲۰۱۱ و مارتینز و همکاران، ۲۰۱۵). توسعه محیط اقتصادی و تعدد استفاده‌کنندگان، نگرانی‌ها درباره کیفیت گزارش‌های مالی را افزایش داده است. بنابراین، وجود سازوکارهای نظارتی و کنترلی، تا حد زیادی مانع منجر به کاهش این نگرانی‌ها شده و قابلیت اتکای این گزارش‌ها را بهبود می‌بخشد (عبدالقدیر، ۲۰۱۲). یکی از مهم‌ترین سازوکارهای نظارتی و کنترلی، کمیته حسابرسی است. چراکه با مطالعه ادبیات مربوط به کمیته حسابرسی، می‌توان دریافت نقش اصلی کمیته حسابرسی، نظارت بر کیفیت گزارشگری مالی است (دیویدسون و همکاران، ۲۰۰۴؛ هوبرگ و لويس، ۲۰۱۴؛ کاسنادی و همکاران، ۲۰۱۶؛ الشاعر و همکاران، ۲۰۱۷؛ باجرا و کادز، ۲۰۱۸؛ حسن و همکاران، ۲۰۲۰؛ علوی و قائمی، ۱۳۹۶؛ فخاری و رضایی‌پشته‌نویی، ۱۳۹۷ و حاجیها و آزادزاده، ۱۳۹۸). در کشورهای پیشرو، کمیته حسابرسی در شرکت‌ها تبدیل به ابزار مهمی شده است تا قابلیت اعتماد روند گزارشگری مالی را نظارت کنند. کمیته حسابرسی به عنوان عاملی تعیین کننده در روند گزارشگری مالی عمل می‌کند (هوبرگ و لويس، ۲۰۱۴). کمیته‌های حسابرسی اثربخش، موجب افزایش اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه می‌شوند و اعضای آن با هیأت مدیره که مسئول حفظ منافع سهامداران است، همکاری کرده و در امر نظارت بر کیفیت و مطلوبیت صورت‌های مالی، حسابداری، حسابرسی و فرآیند گزارشگری مالی، به مدیریت در ایفای مسئولیت‌های کمک می‌کنند (حساس یگانه و حسینی بهشتیان، ۱۳۸۱).

هویت اجتماعی کمیته حسابرسی، برگرفته از نظریه هویت اجتماعی^۱ تاجفل (۱۹۷۲) است که طبق آن، رفتار اجتماعی بر روی مجموعه‌ای در هم‌تنیده مابین رفتار میان‌شخصی و رفتار میان‌گروهی تغییر می‌کند. علاوه بر این، طبق این نظریه، افراد سعی دارند که هویت اجتماعی مثبتی برای خود کسب کنند. اعضای کمیته حسابرسی که سابقه فعالیت در حوزه‌های حسابداری بخش عمومی، مدیریت سرمایه‌گذاری، مالی و اجتماعی داشته‌اند، همواره تلاش می‌کنند که هویت اجتماعی قبلی خود را حفظ کرده و این امر نیز فقط از طریق ایفای نقش مهم آن‌ها که کنترل و نظارت بر گزارشگری مالی است، امکان پذیر است. بنابراین، هدف این پژوهش، بررسی اثر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این پژوهش، تخصص، تجربه و سابقه شغلی قبلی اعضای

مسئولیت نظارت بر موضوعات با اهمیت گزارشگری مالی، رعایت استانداردهای حسابداری و اطمینان از افشای کلیه اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری را بر عهده دارد. کمیته حسابرسی به منظور اجرای وظیفه نظارتی هیأت مدیره به ویژه در زمینه‌های مرتبط با کنترل‌های داخلی، مدیریت ریسک، گزارشگری مالی و فعالیت‌های حسابرسی به حمایت مدیریت ارشد نیاز دارد (دارابی و اجتهادی، ۱۳۹۴).

زمانی که یک عضو کمیته حسابرسی دارای هویت اجتماعی پیشین باشد، به‌عنوان مثال، سابقه مدیریت ارشد اجرایی را بر عهده داشته یا دارد، بهتر می‌تواند با مدیریت ارتباط برقرار کند. چنین ارتباط قوی علاوه بر این‌که حمایت مدیریت از کمیته حسابرسی و به تبع آن بهبود عملکرد کمیته را به دنبال دارد، می‌تواند منجر به همگرایی اهداف در سازمان شود (گرتسون و همکاران، ۲۰۱۸). تجربیات حرفه‌ای اعضای کمیته حسابرسی در محیطی به غیر از کمیته حسابرسی از جمله حسابداری بخش عمومی یا مدیریت کارگزاری‌های سرمایه‌گذاری و... می‌تواند باعث کسب تخصص بیشتر و ارتقاء هویت اجتماعی آن‌ها شود (اوبرمایر، ۲۰۱۶). هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی می‌تواند بر رفتار آن‌ها اثرگذار باشد و قضاوت‌ها و تصمیمات کمیته حسابرسی را تحت تأثیر قرار دهد (کریستنسن و همکاران، ۲۰۱۹). اگر یکی از اعضای کمیته حسابرسی تجربه نظارت بر گزارشگری مالی را داشته باشد، وی تشویق می‌شود که نقش خود را مطابق با تئوری نمایندگی انجام دهد (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶). در مقابل، اگر تجربه‌های مشاوره‌ای در راستای رسیدن به اهداف استراتژیک را داشته باشد، وی تشویق می‌شود که مطابق با تئوری وابستگی به منابع^۴ به وظایف خود عمل کند (پففر و سالانیک، ۱۹۷۸). بر اساس تئوری وابستگی به منابع، اعضای کمیته حسابرسی سعی می‌کنند که با کاهش وابستگی، منابع محدود را تحت مدیریت خود در بیاورند تا حیات خود را تضمین نمایند.

به طور کلی مشخص گردید که تجارب حرفه‌ای و هویت‌های اجتماعی پیشین اعضای کمیته حسابرسی می‌تواند بر عملکرد این کمیته تأثیرگذار باشد (اوبرمایر، ۲۰۱۶). از طرفی، طبق پژوهش‌های پیشین (سان، لن و لیو، ۲۰۱۴؛ هی و همکاران، ۲۰۱۷) مشخص شده است که کمیته حسابرسی بر مؤلفه‌های مهمی همچون کیفیت گزارشگری مالی تأثیرگذار است. بر همین اساس، در ادامه به بحث در مورد تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی بر جنبه‌هایی از کیفیت گزارشگری مالی می‌پردازیم.

ویژگی‌های فردی و روابط میان‌شخصی تعیین می‌شود و فقط میان دو نفر وجود دارد اما رفتار کاملاً میان‌گروهی که در طرف دیگر این مجموعه قرار دارد، رفتاری است که صرفاً با عضویت در دسته‌های اجتماعی تعیین می‌شود و به بیش از دو نفر قابل اعمال است. فرض کلیدی در نظریه هویت اجتماعی این است که افراد به‌طور غریزی برای کسب تمایز مثبت برانگیخته‌اند و تلاش می‌کنند هویت اجتماعی مثبت کسب کنند یا آن را حفظ کنند (هی و همکاران، ۲۰۱۷). این فرض نقطه عطفی در ایجاد روابط و عملکرد یک گروه اجتماعی از جمله گروه‌های حسابرسی همچون کمیته حسابرسی می‌باشد (گرتسون و همکاران، ۲۰۱۷). به‌عبارتی، فرض مذکور در حسابرسی می‌تواند بدین نحو تعبیر شود که اعضای کمیته حسابرسی همواره به دنبال کسب هویت اجتماعی مثبت و یا حفظ هویتی که پیش از حضور در کمیته داشته‌اند، می‌باشند (هسلام، پاور و تورنل، ۲۰۰۰).

کاربرد دیدگاه هویت اجتماعی در حسابرسی ریشه در تلفیق دو نظریه هویت اجتماعی^۲ و نظریه خود طبقه‌بندی^۳ دارد. مفروضات این دو نظریه هم‌پوشانی‌های زیادی با هم دارند (هورنسی، ۲۰۰۸؛ سیلواندر، ۲۰۲۰). در یک حرفه، هویت اجتماعی، موضوعی بااهمیت برای افراد شاغل در آن حرفه بشمار می‌رود. در گذر زمان، حسابرسی به عنوان یک حرفه مهم اجتماعی زیر ذره‌بین دقیق جامعه قرار داشته و هویت اجتماعی مطلوبی کسب نموده است. سهم زیادی از این هویت اجتماعی مدیون رفتار حرفه‌ای، دانش، تخصص، تجربه و ادراک اعضای حرفه حسابرسی و مهمتر از همه، هم‌ذات‌پنداری آن‌ها با اهداف و ارزش‌های حرفه می‌باشد (اشفورت و جانسون، ۲۰۰۱). حسابرسی که به شدت درگیر حرفه خود هستند، حرفه حسابرسی را بخش مهمی از هویت اجتماعی خود تلقی می‌کنند. این موضوع نقش مهمی در قضاوت و تصمیم‌گیری حرفه‌ای حسابرسان دارد.

هویت اجتماعی اعضای حرفه حسابرسی، ادراک و هم‌ذات‌پنداری آن‌ها با آرمان‌ها، اهداف و ارزش‌های حرفه سبب افزایش کارآمدی و رشد حرفه حسابرسی خواهد شد (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۲). کمیته حسابرسی نیز به عنوان موزاییک مهمی از پازل حسابرسی از این قاعده مستثنی نیست و هویت اجتماعی اعضای آن می‌تواند اهداف کمیته و راهبری شرکت‌ها را به هم نزدیک نماید که این موضوع باعث می‌شود تا دیدگاه اعضای کمیته حسابرسی به اهداف و ارزش‌های شرکت‌ها نزدیک شود و تعهد بیشتری نسبت به آن‌ها داشته باشند (سیلواندر، ۲۰۲۰؛ سیلواندر، ۲۰۲۰). کمیته حسابرسی، یکی از موثرترین کمیته‌هایی است که با هیأت مدیره در ارتباط است و

• هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تجدید ارائه صورت‌های مالی و ضعف کنترل داخلی

کمیته حسابرسی به عنوان یکی از کمیته‌های فرعی از هیأت مدیره و جزئی ضروری از ساختار اثربخش کنترل داخلی شرکت به حساب آمده و همچنین وظیفه بااهمیتی از طرف سهامداران جهت نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی و حسابرسی داخلی و حسابرسی مستقل دارد (تختایی و همکاران، ۱۳۹۰؛ باباجانی و خنکا، ۱۳۹۱). کمیته حسابرسی به عنوان عامل تعیین‌کننده‌ای در روند گزارشگری مالی عمل می‌نماید و نقش اصلی آن نظارت بر کیفیت گزارشگری مالی است (دیویدسون و همکاران، ۲۰۰۴). لذا، وجود کمیته حسابرسی علاوه بر ارتقای سطح کیفی مکانیزم حاکمیت شرکتی می‌تواند باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی شود (سان، لن و لیو، ۲۰۱۴؛ فخاری و رضایی پیتنه‌نویی، ۱۳۹۶). برای کمیته حسابرسی می‌توان ویژگی‌هایی همچون استقلال، تجربه، تخصص، دوره تصدی، اندازه و اثربخشی که می‌تواند بر کیفیت گزارشگری مالی اثرگذار باشد برشمرد. اما در اکثر تحقیقات پیشین، هویت اجتماعی اعضای کمیته که یکی از مهمترین ویژگی‌های اجتماعی کمیته حسابرسی است و تا حدودی بر سایر ویژگی‌ها اثرگذار می‌باشد، نادیده گرفته شده است. هویت اجتماعی پیشین اعضای کمیته حسابرسی از جمله سوابق شغلی در بخش عمومی، مدیریت اجتماعی، مالی و سرمایه‌گذاری، از طریق بهبود مواردی همچون تجربه، تخصص، دانش و تقویت ارتباطات می‌تواند منجر به ارتقاء اعتبار کمیته حسابرسی نزد هیأت مدیره و مدیریت شود و به سبب این اعتبار، تأثیر بیشتری بر تصمیمات هیأت مدیره و مدیریت داشته باشد (اوبرمایر، ۲۰۱۶).

کمیته حسابرسی قادر است با بررسی خط‌مشی‌های حسابداری شرکت و توافق با مدیران ارشد در این زمینه، مدیریت را متقاعد کند تا صورت‌های مالی مطابق با استانداردهای پذیرفته شده افشا شوند. بنابراین، شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی با هویت اجتماعی مطلوب‌تر به احتمال کمتری با اشتباهات، بی‌نظمی‌ها، تجدید ارائه صورت‌های مالی و گزارشگری مالی متقلبانه روبه‌رو هستند (کریشنان و ویسواناتان، ۲۰۰۸؛ اینگل و همکاران، ۲۰۱۰؛ آمر و همکاران، ۲۰۱۴؛ حبیب و حیویان، ۲۰۱۶). همانطور که الیفسن و مزیر (۲۰۰۰) معتقدند که ضعف سیستم کنترل داخلی و کمیته حسابرسی یکی از دلایل مهم تجدید ارائه صورت‌های مالی است. به همین ترتیب، اگر حسابرس مستقل مشاهده کند که اعضای کمیته حسابرسی دارای دانش فنی و تجربه و سابقه لازم برای درک موضوعات حسابرسی و گزارشگری مالی

نیستند، ممکن است نقش نظارتی کمیته حسابرسی را نادیده بگیرد (کوهن، کریشنامورثی و رایت، ۲۰۰۲). در نهایت، چنانچه اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی و تجربه-های شغلی مرتبط باشند، درک بهتری از قضاوت‌های حسابرس و اختلاف نظرهای موجود بین حسابرس مستقل و مدیریت دارند (دزورت و سالتریو، ۲۰۰۲) که همین امر موجب افزایش کیفیت گزارشگری مالی می‌شود (یوانتو و همکاران، ۲۰۱۵). لذا، نتیجه استفاده از کمیته حسابرسی قوی با هویت اجتماعی بالا در شرکت‌ها تا حدود زیادی امکان ارائه صورت‌های مالی نادرست و تحریف شده را کاهش داده و موجب ارتقا سطح کیفی اطلاعات ارائه شده و اثربخشی آن خواهد شد (اوبرمایر، ۲۰۱۶). بر این اساس، انتظار می‌رود که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی با بهبود کیفیت گزارشگری مالی از تجدید ارائه صورت‌های مالی جلوگیری کنند.

طبق منشور کمیته حسابرسی، یکی از وظایف مهم این کمیته کسب اطمینان معقول از اثربخشی فرآیندهای نظام راهبری، مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی است (سازمان بورس و اوراق بهادار، ۱۳۹۱). مرور مبانی نظری مرتبط با کمیته حسابرسی حاکی از آن است که وجود کمیته حسابرسی جهت کنترل بر گزارشگری مالی و طراحی یک سیستم کنترل داخلی اثربخش جهت پیشبرد اهداف کنترل‌های داخلی و کسب اطمینان از اثربخشی فرآیندهای نظام راهبری، کنترل‌های داخلی و سلامت گزارشگری مالی امری ضروری می‌باشد (بالتاسی و یلماز، ۲۰۰۶؛ اعتمادی و شفاخیبری، ۱۳۹۰؛ محمدیان، ۱۳۹۰). کنترل داخلی، یک رویداد یا وضعیت خاص نیست، بلکه مجموعه‌ای از اقدامات متوالی و فراگیر است که به همه فعالیت‌های سازمان نفوذ و تسری پیدا می‌کند. واحدهای اقتصادی برای دستیابی به اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت و تحقق مأموریت‌ها و چشم‌اندازها، حفظ توان مالی و سودآوری، انعطاف‌پذیری در برابر رویدادهای غیرمنتظره و... باید از یک سیستم کنترل داخلی اثربخش برخوردار باشند (شعری و آذین فر، ۱۳۸۶؛ قنبریان، ۱۳۹۰). بر همین اساس، کمیته حسابرسی می‌بایست به نحو مناسب بر کنترل‌های داخلی نظارت و از اثربخشی آن اطمینان حاصل نمایند؛ لذا هر اندازه که یک کمیته حسابرسی قوی باشد، می‌تواند گام‌های مهمی در راستای تقویت کنترل داخلی شرکت بردارد. همانطور که در مباحث پیشین بحث گردید، هر اندازه که اعضای کمیته حسابرسی از لحاظ اجتماعی سوابق شغلی رده بالاتری داشته باشند و به عبارتی هویت اجتماعی بهتری را دارا باشند، می‌توانند به سبب تجربه، تخصص و اعتباری که دارند، نفوذ بیشتری بر تصمیمات هیأت مدیره و مدیریت اعمال نموده و

نمودند. این ویژگی‌ها شامل استقلال، اندازه و تخصص اعضای کمیته حسابرسی است. برای آزمون فرضیه‌ها از الگوی لاجیت (رگرسیون لجستیک) استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت‌های مالی تأثیرگذار هستند و کمیته حسابرسی می‌تواند ساختار کنترل داخلی شرکت را تقویت کند و مسئولیت نظارتی هیئت‌مدیره و اثربخشی حسابرسی مستقل را به‌وسیله کاهش احتمال وقوع ارائه نادرست افزایش دهد.

نخعی و حیدری نسب (۱۳۹۶) تاثیر کیفیت عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی را بر کیفیت گزارشگری مالی بررسی نمودند. یافته‌های پژوهش نشان داد که عملکرد حسابرس داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر مستقیم و معنادار دارد. اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر ندارد. استقلال کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر مستقیم و معنادار دارد.

زارعی و قاسمی (۱۳۹۵) اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاکی از آن بود که بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی همچون استقلال، تخصص اعضا، سابقه مدیریت اعضا و تعداد اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی با بدیل مدیریت سود رابطه‌ای وجود ندارد.

پیشینه خارجی

السیانی و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی یافتند که تعداد جلسات و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی، اعتبار و قابلیت اتکای صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد. همچنین، حسن و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که تعداد جلسات، تخصص مالی مدیریت سود واقعی را کاهش می‌دهند. با این حال، اندازه و استقلال اعضای کمیته حسابرسی، تأثیری بر مدیریت سود واقعی ندارد. علاوه بر این، نتایج آن‌ها نشان داد که ویژگی‌های کمیته حسابرسی، کیفیت گزارش‌های مالی را افزایش می‌دهند.

کریستنسن و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با استفاده از نظریه هویت اجتماعی به بررسی درک بهتر تعاملات کمیته‌های حسابرسی و حسابرسان مستقل و همچنین، چگونگی تأثیر این تعاملات بر حسابرسی مستقل پرداختند. مطابق با نظریه هویت اجتماعی شواهد حاکی از آن بود مادامی که در کمیته حسابرسی شرکت‌ها حداقل یک عضو که سابقه شریک حسابرسی مستقل بودن در مؤسسات داشته است، حضور داشته باشد کیفیت، کارایی و اثربخشی حسابرسی بهبود می‌یابد. همچنین شواهد نشان داد که حضور شرکای سابق

حرف خود را به کرسی بنشانند (اوبرمایر، ۲۰۱۶). از طرفی بر اساس منشور کمیته حسابرسی سازمان بورس و اوراق بهادار تهران (۱۳۹۱) مشخص شد که یکی از مهم‌ترین رسالت‌ها و مسئولیت‌های کمیته حسابرسی نظارت بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی است. لذا، انتظار می‌رود که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، کنترل داخلی شرکت‌ها را تقویت نموده و از شکل‌گیری کنترل داخلی جلوگیری کند.

۳- پیشینه پژوهش

پیشینه داخلی

نظری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تأثیر ویژگی‌های رئیس کمیته حسابرسی بر گزارشگری مالی به موقع را بررسی کردند. نتایج آن‌ها نشان می‌دهد بین تخصص مالی و تخصص تجربی رئیس کمیته حسابرسی با تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی، رابطه معناداری وجود ندارد.

دریاباری و همکاران (۱۳۹۹) در طراحی مدلی برای ارزیابی نقش تعدیلی ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و ریسک سقوط قیمت سهام در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، یافتند که کیفیت گزارشگری مالی موجب کاهش ریسک سقوط قیمت سهام شرکت می‌گردد. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که ویژگی‌های کمیته حسابرسی رابطه منفی بین کیفیت گزارشگری مالی و ریسک سقوط قیمت سهام شرکت‌ها را تعدیل و تشدید می‌کند.

قائمی، مرادی و علوی (۱۳۹۹) رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کنترل‌های داخلی و مدیریت سود را بررسی نمودند. نتایج حاصل از پژوهش حاکی از آن بود که بین دو ویژگی کمیته حسابرسی (اندازه کمیته حسابرسی و تخصص کمیته حسابرسی) با ضعف در کنترل‌های داخلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

رضایی، بنی مهد و حسینی (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر هویت سازمانی و هویت حرفه‌ای بر تردید حرفه‌ای حسابرسان شاغل در مؤسسات بخش خصوصی، حسابرسان عضو جامعه حسابداران رسمی و همچنین سازمان حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد هویت سازمانی و هویت حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری بر ابعاد تردید حرفه‌ای شامل بعد جستجوی دانش، وقفه در قضاوت، خودرأی بودن، درک میان فردی، اعتماد به نفس و ذهن پرسشگر دارد.

رضازاده، عبدی و کاظمی‌علوم (۱۳۹۶) تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت‌های مالی را بررسی

۴- تبیین فرضیه

ادبیات و پیشینه‌های موجود نشان می‌دهد تجارب حرفه-ای و هویت‌های اجتماعی پیشین اعضای کمیته حسابرسی می‌تواند بر عملکرد این کمیته و به سبب آن بر مؤلفه‌های مهمی همچون کیفیت گزارشگری مالی و کنترل‌های داخلی تأثیرگذار باشد. استفاده از کمیته حسابرسی قوی با هویت اجتماعی بالا در شرکت‌ها تا حدود زیادی ممکن است ارائه صورت‌های مالی نادرست و تحریف شده را کاهش داده و موجب ارتقا سطح کیفی اطلاعات ارائه شده و کاهش دفعات تجدید ارائه صورت‌های مالی شود و از طریق نظارت مؤثرتر بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی، از نقاط ضعف کنترل‌های داخلی بکاهد. این استدلال از طریق تئوری نمایندگی قابل توجیه است. اگر یکی از اعضای کمیته حسابرسی تجربه نظارت بر گزارشگری مالی و سابقه مالی را داشته باشد، وی تشویق می‌شود که نقش خود را مطابق با تئوری نمایندگی انجام دهد و تضاد منافع بین مالکیت و مدیریت را کاهش دهد (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶). همچنین، بر اساس شواهد ذکر شده در فوق، می‌توان استدلال کرد که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، می‌تواند به سبب کسب تجربه، تخصص و اعتبار بیشتر، هیأت مدیره و مدیریت را به سوی تطابق صورت‌های مالی با استانداردهای پذیرفته شده سوق دهند و با بهبود کیفیت گزارشگری مالی از تجدید ارائه صورت‌های مالی جلوگیری کنند و همچنین، نظارت بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی را افزایش دهند تا ضعف‌های کنترل داخلی کاهش یابد (اوبمایر، ۲۰۱۶). به عبارتی، اعضای کمیته حسابرسی با هویت اجتماعی مناسب، مدیران شرکت‌ها را متعهد می‌سازند که به تعهدات اخلاقی خود پایبند باشند و اطلاعات دقیق و با کیفیتی برای ذینفعان خود ارائه دهند. برای این کار از استانداردها و رویه‌های با کیفیت و مشابه استفاده می‌کنند و به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در سطح شرکت و حتی بازار سرمایه نیز کمک می‌کنند. بنابراین، انتظار می‌رود در این صورت، کیفیت گزارشگری مالی (تجدید ارائه صورت‌های مالی) افزایش (کاهش) و ضعف کنترل‌های داخلی نیز کاهش یابد. از این رو فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر تدوین می‌شود.

فرضیه اول: بین سوابق شغلی در بخش عمومی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی اول: بین سوابق شغلی در بخش عمومی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.

حسابرسی در کمیته‌های حسابرسی روابط حسابرس و مشتری را تقویت می‌کند.

هی و همکاران (۲۰۱۷) با بکارگیری هویت اجتماعی بررسی نمودند که آیا روابط اجتماعی بین حسابرسان مستقل و اعضای کمیته حسابرسی بر کیفیت حسابرسی تأثیر دارد یا خیر. انتظار محققان بر این بود که این روابط اجتماعی می‌تواند انتقال اطلاعات را تسهیل کند و به حسابرسان مستقل کمک کند تا فشار مدیریت را برای چشم پوشی از اصلاح اشتباهات کشف شده کاهش دهند، اما نتایج نشان داد که روابط اجتماعی بین حسابرسان مستقل و اعضای کمیته حسابرسی کیفیت حسابرسی را کاهش می‌دهد. به عبارتی، روابط نزدیک بین فردی نیز می‌تواند نظارت حسابرسان را بر روند گزارشگری مالی تضعیف کند.

اوبمایر (۲۰۱۶) در رساله خود به بررسی تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی و نقش‌های مربوط به حاکمیت شرکتی بر کیفیت نظارت انجام شده توسط کمیته حسابرسی پرداخت. هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی از طریق چهار پراکسی تجربه در حسابداری بخش عمومی، مدیریت اجتماعی، مدیریت مالی و مدیریت سرمایه‌گذاری اندازه‌گیری شد. نتایج نشان داد که انواع هویت‌های اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی بر اثربخشی وظایف این کمیته اثرگذار هستند. یافته‌ها حاکی از آن بود که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی اثر مثبت و معناداری دارد.

بائور (۲۰۱۵) و بامبر و ایبر (۲۰۰۷) از تئوری هویت اجتماعی برای بررسی پیامدهای ناشی از هم‌ذات‌پنداری حسابرسان مستقل در برابر مشتریان و حرفه حسابرسی استفاده نمودند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد مادامی که حسابرسان با مشتری هم‌ذات‌پنداری می‌کنند، با احتمال بالایی ارجح‌ترین مشاوره‌های مالی و مالیاتی را در اختیار مشتری قرار می‌دهند و این در حالی است که با حرفه حسابرسی کمتر منجر به چنین مشاوره‌هایی می‌شود.

راینزباری و همکاران (۲۰۰۹) به بررسی تأثیر کیفیت کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی و هزینه‌های حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش آنان حاکی از این بود که بین کیفیت کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی ارتباط معناداری وجود ندارد. همچنین، نتایج ارتباط ضعیفی بین کمیته حسابرسی و هزینه‌های پرداخت شده به حسابرسان مستقل (هزینه‌های حسابرسی) را نشان داد.

مستقل (ورودی) در مدل از شبکه عصبی مصنوعی خودمختار استفاده شده است. داده‌های پژوهش حاضر از طریق نرم‌افزارهای رهاورد نوین، تدبیرپرداز و سایت بورس اوراق بهادار و کدال گردآوری و از طریق نرم‌افزار اکسل نسخه ۲۰۱۶ آماده تجزیه و تحلیل می‌شود. قلمرو زمانی تحقیق از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۸ خواهد بود. الزامی شدن افشای اطلاعات کمیته حسابرسی از سال ۱۳۹۱ منجر به محدود شدن دوره آزمون شد. برای نیل به اهداف پژوهش، داده‌ها از طریق رگرسیون لجستیک آزمون شدند. چراکه متغیرهای وابسته پژوهش، متغیرهای باینری (مقدار صفر یا یک اختیار می‌کنند) هستند. قلمرو مکانی تحقیق نیز شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. به منظور دستیابی به نمونه‌ای همگن و یکنواخت، شرکت‌هایی که دارای ویژگی‌های زیر باشند به عنوان نمونه انتخاب می‌شوند:

- ۱) از ابتدای سال ۱۳۹۱ تا پایان سال ۱۳۹۸، سهام آن در بورس اوراق بهادار تهران به صورت فعال معامله شده باشد و در طی این دوره زمانی، توقف عمده (بیش از شش ماه) نداشته باشد.
- ۲) به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
- ۳) اطلاعات کمیته حسابرسی که برگرفته از گزارش فعالیت‌های هیأت مدیره و گزارش‌های کنترل داخلی و کمیته حسابرسی است، برای دوره فوق موجود باشد.
- ۴) به دلیل متفاوت بودن ماهیت اقتصادی شرکت‌ها، جزو شرکت‌های سرمایه‌گذاری، هلدینگ، لیزینگ، بیمه و بانک‌ها نباشند، زیرا افشاهای مالی و ساختارهای حاکمیت شرکتی در آن‌ها متفاوت از سایر شرکت‌ها است.

بر اساس این شرایط، تعداد ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، به عنوان نمونه پژوهش، انتخاب شدند.

۶- مدل‌ها و متغیرها

برای بررسی فرضیه اول پژوهش مبنی بر ارتباط بین هویت اجتماعی ناشی از تجربه حسابداری بخش عمومی اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی، از مدل رگرسیونی معرفی شده توسط اوبرمایر (۲۰۱۶) طبق مدل (۱) استفاده می‌شود. در این مدل تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی از جنبه تجربه در حسابداری بخش عمومی (Social_I1) به عنوان یک متغیر مستقل بر کیفیت گزارشگری مالی بررسی می‌شود.

فرضیه فرعی دوم: بین سوابق شغلی در بخش عمومی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و ضعف کنترل‌های داخلی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین سوابق شغلی در مدیریت اجتماعی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی سوم: بین سوابق شغلی در مدیریت اجتماعی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی چهارم: بین سوابق شغلی در مدیریت اجتماعی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و ضعف کنترل‌های داخلی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین سوابق شغلی در مدیریت مالی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی پنجم: بین سوابق شغلی در مدیریت مالی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی ششم: بین سوابق شغلی در مدیریت مالی پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و ضعف کنترل‌های داخلی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین سوابق شغلی در مدیریت سرمایه‌گذاری پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی هفتم: بین سوابق شغلی در مدیریت سرمایه‌گذاری پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی هشتم: بین سوابق شغلی در مدیریت سرمایه‌گذاری پنج سال گذشته اعضای کمیته حسابرسی و ضعف کنترل‌های داخلی رابطه معناداری وجود دارد.

۵- روش‌شناسی پژوهش

جامعه و نمونه آماری

این پژوهش از نظر طبقه‌بندی بر مبنای هدف، از نوع کاربردی است و از نظر جمع‌آوری داده‌ها از نوع توصیفی و همبستگی با استفاده از روش‌های رگرسیونی است. در پژوهش حاضر ابتدا، از روش کتابخانه‌ای برای مطالعه مبانی نظری و بررسی پیشینه تحقیق استفاده می‌شود. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش تخمین رگرسیون لجستیک استفاده شده است. همچنین، برای بررسی میزان وزن هر کدام از متغیرهای

مدل (۱)

$$RQ_{i,t} = \beta_0 \pm \beta_1 Social\_I1_{i,t} \pm \beta_2 \ln\_TA_{i,t} \pm \beta_3 ROA_{i,t} \\ \pm \beta_4 loss_{i,t} \pm \beta_5 Size_{i,t} \pm \beta_6 Lev_{i,t} \\ \pm \beta_7 AGE_{i,t} \pm \alpha_8 MS \pm \alpha_9 CFO \pm \varepsilon_{i,t}$$

تعریف متغیرها

متغیر وابسته

کیفیت گزارشگری مالی (RQ): برای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی، از دو بدیل تجدید آرایه صورت‌های مالی (REST) و ضعف کنترل‌های داخلی (ICW) استفاده شده است. به تبعیت از پژوهش اوبرمایر (۲۰۱۶) جهت اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی از تجدید آرایه صورت‌های مالی استفاده می‌شود. در صورتی که شرکت صورت‌های مالی خود را تجدید آرایه نموده باشد عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر می‌باشد. ذکر این نکته حائز اهمیت است که بین کیفیت گزارشگری مالی و تجدید آرایه صورت‌های مالی رابطه معکوسی وجود دارد. به عبارتی اگر شرکتی صورت‌های مالی را تجدید آرایه کند حاکی از کیفیت پایین گزارشگری مالی است. همچنین، برای محاسبه کیفیت گزارشگری مالی، از ضعف کنترل داخلی استفاده می‌شود. برای سنجش ضعف در کنترل داخلی، از نقاط ضعف بااهمیت کنترل‌های داخلی استفاده می‌شود که از گزارش حسابرسان مستقل به دست می‌آید. طبق چک لیست کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار از سال ۱۳۹۱ به بعد حسابرس شرکت مکلف شده است کنترل‌های داخلی شرکت را بررسی نموده و مواردی که حاکی از عدم رعایت یا عدم اجرای مطلوب کنترل‌های داخلی می‌باشد را در گزارش حسابرسی افشا کند؛ بنابراین، تمرکز پژوهش حاضر بر بندهای ذیل مسئولیت‌های قانونی گزارش حسابرسی شرکت‌ها می‌باشد. از این رو، مشابه با پژوهش مانسیف و همکاران (۲۰۱۲) اگر شرکت حداقل یک ضعف در سیستم کنترل‌های داخلی داشته باشد، عدد ۱ و در غیر این صورت مقدار آن صفر خواهد بود.

متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل در پژوهش حاضر هویت اجتماعی است که شامل ابعاد حسابداری بخش عمومی، مدیریت اجتماعی، مدیریت مالی و مدیریت سرمایه‌گذاری می‌باشد. جهت اندازه‌گیری داده‌های هویت اجتماعی از اطلاعیه‌های کدال بخش مشخصات کلی کمیته حسابرسی استفاده می‌شود. در بخش مذکور اهم سوابق مدیریتی اعضای کمیته حسابرسی درج می‌گردد که پس از مطالعه آن، داده‌های هویت اجتماعی در چهار بخش به شرح ذیل طبقه‌بندی می‌شوند:

حسابداری بخش عمومی:

✓ شریک حسابرسی

✓ حسابدار بخش عمومی

برای بررسی فرضیه دوم پژوهش مبنی بر ارتباط بین هویت اجتماعی ناشی از تجربه مدیریت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی، از مدل رگرسیونی معرفی شده توسط اوبرمایر (۲۰۱۶) طبق مدل (۲) استفاده می‌شود. در این مدل تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی از جنبه تجربه در مدیریت اجتماعی (Social_I2) به عنوان یک متغیر مستقل بر کیفیت گزارشگری مالی بررسی می‌شود.

مدل (۲)

$$RQ_{i,t} = \beta_0 \pm \beta_1 Social\_I2_{i,t} \pm \beta_2 \ln\_TA_{i,t} \pm \beta_3 ROA_{i,t} \\ \pm \beta_4 loss_{i,t} \pm \beta_5 Size_{i,t} \pm \beta_6 Lev_{i,t} \\ \pm \beta_7 AGE_{i,t} \pm \alpha_8 MS \pm \alpha_9 CFO \pm \varepsilon_{i,t}$$

برای بررسی فرضیه سوم پژوهش مبنی بر ارتباط بین هویت اجتماعی ناشی از تجربه مدیریت مالی اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی، از مدل رگرسیونی لجستیک معرفی شده توسط اوبرمایر (۲۰۱۶) طبق مدل (۳) استفاده می‌شود. در این مدل تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی از جنبه تجربه در مدیریت مالی (Social_I3) به عنوان یک متغیر مستقل بر کیفیت گزارشگری مالی بررسی می‌شود.

مدل (۳)

$$RQ_{i,t} = \beta_0 \pm \beta_1 Social\_I3_{i,t} \pm \beta_2 \ln\_TA_{i,t} \pm \beta_3 ROA_{i,t} \\ \pm \beta_4 loss_{i,t} \pm \beta_5 Size_{i,t} \pm \beta_6 Lev_{i,t} \\ \pm \beta_7 AGE_{i,t} \pm \alpha_8 MS \pm \alpha_9 CFO \pm \varepsilon_{i,t}$$

برای بررسی فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر ارتباط بین هویت اجتماعی ناشی از تجربه مدیریت سرمایه‌گذاری اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی، از مدل رگرسیونی معرفی شده توسط اوبرمایر (۲۰۱۶) طبق مدل (۴) استفاده می‌شود. در این مدل تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی از جنبه تجربه در مدیریت سرمایه‌گذاری (Social_I4) به عنوان یک متغیر مستقل بر کیفیت گزارشگری مالی بررسی می‌شود.

مدل (۴)

$$RQ_{i,t} = \beta_0 \pm \beta_1 Social\_I4_{i,t} \pm \beta_2 \ln\_TA_{i,t} \pm \beta_3 ROA_{i,t} \\ \pm \beta_4 loss_{i,t} \pm \beta_5 Size_{i,t} \pm \beta_6 Lev_{i,t} \\ \pm \beta_7 AGE_{i,t} \pm \alpha_8 MS \pm \alpha_9 CFO \pm \varepsilon_{i,t}$$

مدیریت اجتماعی:

- ✓ مدیر ارشد اجرایی
- ✓ رئیس یا معاون دانشگاه
- ✓ سایر بخش‌های اجرایی
- مدیریت مالی:
- ✓ مدیر مالی
- ✓ معاون مالی
- مدیریت سرمایه‌گذاری:
- ✓ سبذگردان
- ✓ مدیر کارگزاری
- ✓ مدیر صندوق‌های معامله‌گری
- ✓ مشاورهای حرفه‌ای سرمایه‌گذاری

مدیران و CFO: نسبت جریان وجه نقد حاصل از فعالیت‌های عملیاتی تقسیم بر مجموع دارایی‌های ابتدا دوره.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش، در جدول ۲ آمده است. مشاهدات مربوط به تجدید ارائه صورت‌های مالی، نشان می‌دهد که ۴۷ درصد نمونه (سال-شرکت) صورت‌های مالی را تجدید ارائه کرده‌اند. از طرف دیگر، ضعف کنترل داخلی شرکت نشان می‌دهد که ۶۳ درصد نمونه (سال-شرکت) ضعف کنترل داخلی داشته‌اند. در این پژوهش، تجدید ارائه صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی، دو بدیل کیفیت گزارشگری مالی هستند. از این‌رو، می‌توان گفت که گزارشگری مالی شرکت‌های عضو نمونه، از کیفیت بسیار خوبی برخوردار نیست.

متغیر مستقل این پژوهش، هویت اجتماعی کمیته حسابرسی شرکت‌ها با بدیل‌های تخصص در حسابداری بخش عمومی، مدیریت اجتماعی، مدیریت مالی و مدیریت سرمایه‌گذاری است. این مشاهدات نشان می‌دهند که تقریباً ۳۰ درصد اعضای کمیته حسابرسی شرکت‌های عضو نمونه، سابقه کاری در بخش حسابداری بخش عمومی، ۱۶ درصد دارای سابقه کاری در بخش مدیریت اجتماعی، ۸۸ درصد دارای سابقه خدمت در بخش مدیریت مالی و ۶۳ درصد دارای سابقه کاری در بخش مدیریت سرمایه‌گذاری داشته‌اند.

همچنین، ۱۱ درصد مشاهدات از سال-شرکت‌های عضو نمونه، زیانده بوده‌اند. میانگین مالکیت مدیریتی ۴/۵۷۳ است که نشان می‌دهد درصد کمی از سهام شرکت‌های عضو نمونه، در اختیار مدیران شرکت قرار دارد. میانگین اهرم مالی (۰/۶۳۸) نشان می‌دهد که قسمت عمده ساختار سرمایه شرکت‌ها را بدهی‌ها تشکیل می‌دهند.

برای اندازه‌گیری این متغیرهای از متغیر مجازی استفاده می‌شود؛ بدین صورت که اگر هر یک از اعضای کمیته در پنج سال گذشته هر کدام از این سوابق شغلی را داشته‌اند، عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر تعلق می‌گیرد.

متغیرهای کنترلی

لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌ها در پایان دوره جاری؛ $ln\_TA_{i,t}$: نرخ بازده دارایی‌ها که برابر است با نسبت سود عملیاتی تقسیم بر مجموع دارایی‌های ابتدا دوره؛ $loss_{i,t}$: زیانده بودن شرکت؛ اگر شرکت زیانده باشد ۱ و در غیر این صورت، صفر خواهد بود؛ $Size_{i,t}$: اندازه شرکت که برابر است با لگاریتم طبیعی ارزش بازار حقوق مالکانه؛ $Lev_{i,t}$: اهرم مالی شرکت که برابر است با نسبت مجموع بدهی‌های پایان دوره بر مجموع دارایی‌های پایان دوره؛ $AGE_{i,t}$: سن شرکت (از زمان عرضه اولیه عمومی سهام)؛ $MS_{i,t}$: درصد سهام در دست

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

اسم متغیرها	نماد متغیر	میانگین	میان	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	مشاهدات
تجدید ارائه صورت‌های مالی	Rest	-	-	-	۰	-	۴۷۹
ضعف کنترل داخلی	ICW	-	-	-	۰	۱	۳۳۵
هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی)	Social_I1	-	-	-	۰	-	۶۴۲
هویت اجتماعی (مدیریت اجتماعی)	Social_I2	-	-	-	۰	۱	۷۶۷
هویت اجتماعی	Social_I3	-	-	-	۰	-	۱۴۵
							۱۰۹

اسم متغیرها	نماد متغیر	میانگین	میان	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	مشاهدات
(مدیریت مالی)					-	۱	۸۰۳
هویت اجتماعی (مدیریت سرمایه‌گذاری)	Social_I4	-	-	-	۰	-	۳۴۲
زیانده بودن	LOSS	-	-	-	۰	-	۵۷۰
لگاریتم طبیعی دارایی‌ها	Ln_TA	۱۴/۱۳۴	۱۳/۹۰۵	۱/۵۲۴	۱۰/۱۶۶	۱۹/۳۷۴	۹۱۲
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۱۶۲	۰/۱۴۰	۰/۱۵۷	-۰/۷۲۹	۰/۷۸۵	۹۱۲
اندازه شرکت	SIZE	۱۳/۲۷۹	۱۳/۱۳۸	۱/۳۸۴	۸/۸۹۹	۱۸/۴۹۲	۹۱۲
اهرم مالی	LEV	۰/۶۳۸	۰/۶۵۰	۰/۲۵۷	۰/۰۱۲	۱/۸۴۰	۹۱۲
سن شرکت	AGE	۳/۰۷۲	۳/۰۹۱	۰/۴۴۰	۱/۶۰۹	۴/۰۰۷	۹۱۲
مالیکت مدیریتی	MS	۴/۵۷۳	۷۰/۸۵۶	۲۴/۸۰۱	۰/۰۰۰	۹۹/۴۵۰	۹۱۲
جریان وجه نقد عملیاتی	CFO	۰/۱۴۶	۰/۱۲۲	۰/۱۵۱	-۰/۴۰۸	۰/۸۹۰	۹۱۲

آزمون‌های پیش‌فرض رگرسیون

آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

در تخمین رگرسیون‌های با داده‌های ترکیبی چند متغیره، باید متغیرها مانا باشند. مانایی متغیرها به این معنا است که میانگین، واریانس و کوواریانس متغیرها در طول زمان ثابت باقی بماند. مانا بودن متغیرها مانع ایجاد رگرسیون کاذب

می‌شود. در این پژوهش، به منظور اطمینان از نتایج پژوهش، همچنین، ساختگی نبودن روابط بین متغیرها در رگرسیون و معنادار بودن متغیرها، از آزمون لوین، لین و چو در نرم‌افزار ایویوز استفاده می‌شود. نتایج حاصل از انجام این آزمون، در جدول ۲ نشان می‌دهد که همه متغیرها مانا هستند.

جدول ۲. مانایی متغیرها

اسم متغیرها	اختصار	آماره t	سطح معناداری
بازده دارایی‌ها	ROA	-۲۹/۴۰۸	۰/۰۰۰۰
لگاریتم طبیعی دارایی‌ها	Ln_TA	-۱۸/۳۰۲	۰/۰۰۰۰
اهرم مالی	LEV	-۱۱/۰۲۳	۰/۰۰۰۰
سن شرکت	AGE	-۱۴/۳۱۰	۰/۰۰۰۰
مالیکت مدیریتی	MS	-۴۸/۵۴۸	۰/۰۰۰۰
جریان وجه نقد عملیاتی	CFO	-۲۶/۲۱۵	۰/۰۰۰۰

آزمون فرضیه‌ها

آزمون حاصل از فرضیه‌های پژوهش در جدول ۳ و ۴ نشان داده شده است. جدول ۳، تأثیر بدیل‌های هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی بر تجدید آرایه صورت‌های مالی بررسی می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهند که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی با بدیل تجدید آرایه صورت‌های مالی دارد. جاییکه، آزمون این فرضیه‌ها نشان می‌دهد سابقه کاری اعضای کمیته حسابرسی در بخش عمومی، مدیریت مالی و مدیریت سرمایه‌گذاری، تأثیر منفی و معناداری بر تجدید آرایه صورت‌های مالی داشته‌اند. به عبارت دیگر، وقتی اعضای کمیته حسابرسی، قبلاً در این سه زمینه سابقه کاری و تخصص

داشته‌اند، منجر شده که گزارش‌های مالی از کیفیت خوبی برخوردار بوده و احتیاج به تجدید آرایه آن‌ها در سال‌های بعد، نبوده است. با این حال، بر اساس این یافته‌ها، سابقه کاری اعضای کمیته حسابرسی در مدیریت اجتماعی، بر تجدید آرایه صورت‌های مالی تأثیرگذار نبوده است. از این رو، فرضیه‌های فرعی اول، پنجم و هفتم را نمی‌توان رد کرد. درحالیکه، فرضیه فرعی سوم را نمی‌توان تأیید کرد.

جدول ۳، تأثیر بدیل‌های هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی بر ضعف کنترل‌های داخلی بررسی می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهند که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی با بدیل ضعف کنترل‌های داخلی دارد. جاییکه، آزمون این فرضیه‌ها

داشته‌اند، منجر شده که گزارش‌های مالی از کیفیت خوبی برخوردار بوده و ضعف‌های کمتری در کنترل داخلی آن‌ها مشاهده شده است. از این‌رو، فرضیه‌های فرعی دوم، چهارم، ششم و هشتم را نمی‌توان رد کرد.

نشان می‌دهد سابقه کاری اعضای کمیته حسابرسی در بخش عمومی، مدیریت اجتماعی، مدیریت مالی و مدیریت سرمایه‌گذاری، تأثیر منفی و معناداری بر تجدید ارائه صورت‌های مالی داشته‌اند. به عبارت دیگر، وقتی اعضای کمیته حسابرسی، قبلاً در این چهار زمینه سابقه کاری و تخصص

جدول ۳. نتایج آزمون تأثیر هویت اجتماعی بر تجدید ارائه صورت‌های مالی

نام متغیر	نماد	ضریب	خطای استاندارد	آماره z	سطح معناداری
هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی)	Social_I1	-۲/۷۴۷	۱/۲۷۵	-۲/۱۵۴	۰/۰۳۱
هویت اجتماعی (مدیریت اجتماعی)	Social_I2	-۰/۶۸۷	۰/۸۰۱	-۰/۸۵۷	۰/۳۹۱
هویت اجتماعی (مدیریت مالی)	Social_I3	-۰/۹۴۴	۰/۴۱۲	-۲/۲۹۱	۰/۰۰۱
هویت اجتماعی (مدیریت سرمایه‌گذاری)	Social_I4	-۱/۴۶۵	۰/۸۲۲	-۱/۲۹۴	۰/۰۰۳
لگاریتم طبیعی دارایی‌ها	Ln_TA	۰/۴۰۸	۰/۱۹۳	۲/۱۰۹	۰/۰۰۲
بازده دارایی‌ها	ROA	۱/۶۴۳	۲/۳۳۸	۰/۷۰۲	۰/۴۸۲
زیانده بودن	LOSS	-۰/۹۶۷	۰/۷۱۵	-۱/۳۵۲	۰/۱۷۶
اندازه شرکت	SIZE	۰/۳۱۲	۰/۱۶۷	۱/۸۶۱	۰/۰۶۲
اهرم مالی	LEV	-۴/۵۲۵	۱/۹۰۲	-۲/۳۷۹	۰/۰۱۷
سن شرکت	AGE	۳/۳۴۱	۱/۰۵۵	۳/۱۶۵	۰/۰۰۱
مالیکت مدیریتی	MS	۰/۳۴۶	۱/۵۳۰	۰/۲۲۶	۰/۸۲۰
جریان وجه نقد عملیاتی	CFO	۲/۰۴۵	۱/۹۸۰	۱/۰۳۲	۰/۳۰۱
		ضریب تعیین مک‌فادن		۰/۱۹۳	
		آماره LR		۳۸/۸۶۹	

جدول ۴. نتایج آزمون تأثیر هویت اجتماعی بر ضعف کنترل داخلی

نام متغیر	نماد	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی)	Social_I1	-۰/۸۸۵	۰/۴۷۴	-۱/۸۶۵	۰/۰۶۲
هویت اجتماعی (مدیریت اجتماعی)	Social_I2	-۰/۳۸۰	۰/۲۱۳	-۱/۷۸۲	۰/۰۹۳
هویت اجتماعی (مدیریت مالی)	Social_I3	-۰/۴۹۸	۰/۱۹۷	-۲/۹۶۳	۰/۰۰۲
هویت اجتماعی (مدیریت سرمایه‌گذاری)	Social_I4	-۰/۱۸۱	۰/۰۹۰	-۲/۰۰۳	۰/۰۴۲
لگاریتم طبیعی دارایی‌ها	Ln_TA	۰/۰۶۵	۰/۱۶۹	۰/۳۸۴	۰/۷۰۰
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۸۱۴	۲/۰۹۶	۰/۳۸۸	۰/۶۹۷
زیانده بودن	LOSS	۰/۵۷۳	۰/۶۴۱	۰/۸۹۴	۰/۳۷۰
اندازه شرکت	SIZE	۰/۳۰۹	۰/۱۳۲	۲/۳۲۷	۰/۰۱۹
اهرم مالی	LEV	۰/۵۳۱	۱/۲۸۱	۰/۴۱۴	۰/۶۷۸
سن شرکت	AGE	۰/۷۰۷	۰/۷۵۵	۰/۹۳۷	۰/۳۴۸
مالیکت مدیریتی	MS	-۱/۳۹۸	۱/۲۸۲	-۱/۰۹۰	۰/۲۷۵
جریان وجه نقد عملیاتی	CFO	۱/۷۶۶	۱/۸۲۵	۰/۹۶۷	۰/۳۳۳
		ضریب تعیین مک‌فادن		۰/۱۵۰	
		آماره LR		۳۲/۲۷۷	

شرکت‌ها تأثیرگذار است. تخصص و تجربه کاری اعضای کمیته حسابرسی در زمینه‌های تأثیرگذار بر گزارشگری مالی، مثلاً حسابداری بخش عمومی (داشتن سابقه شریک حسابرسی نیز

بر اساس این یافته‌ها، فرضیه‌های اصلی پژوهش را نمی‌توان رد کرد. بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، بر کیفیت گزارشگری مالی

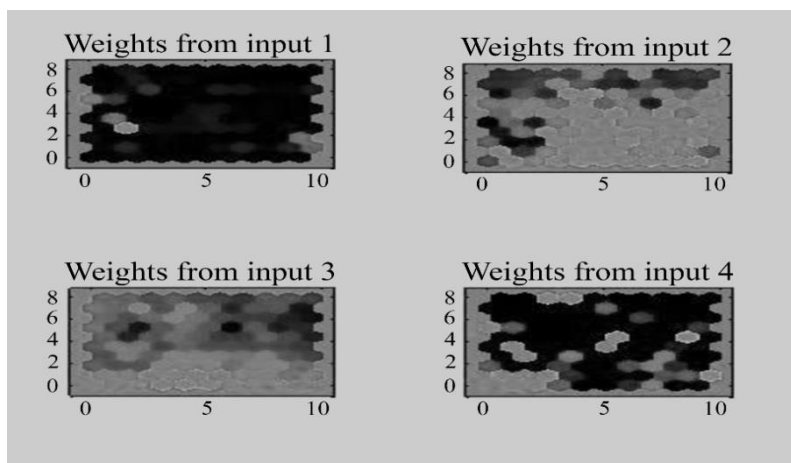
و تأثیر ورودی است. همانطور که در شکل (۱) مشخص است هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی) و هویت اجتماعی (مدیریت سرمایه‌گذاری) بیشترین تأثیر را بر پیشگیری تجدید ارائه صورت‌های مالی دارد. همچنین، در شکل (۲) مشخص است که هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی) و هویت اجتماعی (مدیریت مالی) بیشترین تأثیر را بر پیشگیری از ضعف کنترل‌های داخلی دارد.

جدول ۱. شرح ورودی‌ها

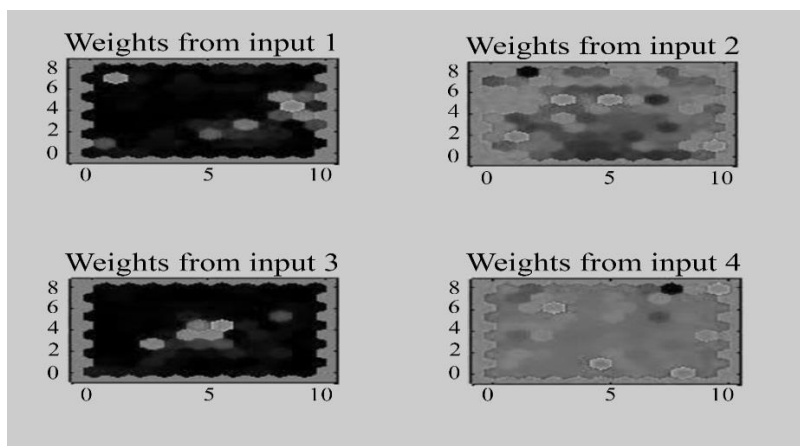
شرح	ورودی
هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی)	۱
هویت اجتماعی (مدیریت اجتماعی)	۲
هویت اجتماعی (مدیریت مالی)	۳
هویت اجتماعی (مدیریت سرمایه‌گذاری)	۴

شامل می‌شود) و تجربه در بخش‌های مالی و سرمایه‌گذاری این اعضا، تأثیر بسزایی در کیفیت گزارش‌های مالی در شرکت‌های عضو نمونه پژوهش داشته است. این یافته‌ها نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی یک عامل تأثیرگذار بر کیفیت تهیه و ارائه گزارش‌های مالی شرکت‌های بورسی دارد.

در نهایت نیز برای برای پیاده‌سازی شبکه عصبی مصنوعی خودمختار از نرم‌افزار MATLAB استفاده شد. در این بخش وزن داده‌های ورودی توسط شبکه‌های عصبی بررسی شد. این شبکه پس از آموزش دیدن، به صورت بصری میزان وزن هر ورودی را به تصویر می‌کشد. در شبکه‌های خودمختار میزان تأثیر ورودی‌ها فارغ از بررسی خروجی، بر اساس فاصله اقلیدسی اندازه‌گیری می‌شود. شکل (۱) و (۲) به ترتیب نتیجه این شبکه پس از ۱۵۰ دوره تکرار برای تأثیر چهار پراکسی هویت اجتماعی بر تجدید ارائه صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی به نمایش می‌گذارد. نقاط پررنگ مبین وزن

شکل (۱). میزان تأثیر ورودی‌های مرتبط با تجدید ارائه صورت‌های مالی بر اساس شبکه عصبی خودمختار

شکل (۲). میزان تأثیر ورودی‌های مرتبط با ضعف کنترل داخلی بر اساس شبکه عصبی خودمختار

نتیجه‌گیری و بحث

تجارب حرفه‌ای و هویت‌های اجتماعی پیشین اعضای کمیته حسابرسی می‌تواند بر عملکرد این کمیته و به سبب آن بر مؤلفه‌های مهمی همچون کیفیت گزارشگری مالی و کنترل‌های داخلی تأثیرگذار باشد. از این‌رو، هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین هویت‌های اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی شرکت‌ها و تجدید ارائه صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی بود. برای نیل به هدف پژوهش، ادبیات، پیشینه‌ها و شواهد موجود در زمینه هویت‌های اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی شرکت‌ها، تجدید ارائه صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی طبق پژوهش‌های خارجی و داخلی بررسی گردید و در ادامه نیز داده‌های ترکیبی ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۱-۱۳۹۸ با استفاده از رگرسیون خطی چندمتغیره لجستیک و شبکه عصبی مصنوعی خودمختار بررسی و تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی با بدیل تجدید ارائه صورت‌های مالی دارد. همچنین، هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی با بدیل ضعف کنترل‌های داخلی دارد. همچنین، مشخص شد هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی) و هویت اجتماعی (مدیریت سرمایه‌گذاری) بیشترین تأثیر را بر پیشگیری تجدید ارائه صورت‌های مالی و هویت اجتماعی (حسابداری بخش عمومی) و هویت اجتماعی (مدیریت مالی) بیشترین تأثیر را بر پیشگیری از ضعف کنترل‌های داخلی دارد. بر اساس این یافته‌ها می‌توان بیان نمود که استفاده از کمیته حسابرسی قوی با هویت اجتماعی بالا در شرکت‌ها تا حدود زیادی امکان ارائه صورت‌های مالی نادرست و تحریف شده را کاهش داده و موجب ارتقا سطح کیفی اطلاعات ارائه شده و کاهش دفعات تجدید ارائه صورت‌های مالی خواهد شد و از طریق نظارت مؤثرتر بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی، از نقاط ضعف کنترل‌های داخلی می‌کاهد.

نتایج پژوهش حاضر همسو با ادبیات و پیشینه‌های موجود از جمله کریستنسن و همکاران (۲۰۱۹)، هی و همکاران (۲۰۱۷)، اوبمایر (۲۰۱۶)، راینزباری و همکاران (۲۰۰۹)، رضازاده، عبدی و کاظمی‌علوم (۱۳۹۶) و رضایی، بنی مهد و حسینی (۱۳۹۷) حاکی از آن بود که تجارب حرفه‌ای و هویت‌های اجتماعی پیشین اعضای کمیته حسابرسی می‌تواند بر عملکرد این کمیته و به سبب آن بر مؤلفه‌های مهمی همچون کیفیت گزارشگری مالی و کنترل‌های داخلی تأثیرگذار باشد. استفاده از کمیته حسابرسی قوی با هویت اجتماعی بالا در

شرکت‌ها تا حدود زیادی ارائه صورت‌های مالی نادرست و تحریف شده را کاهش داده و موجب ارتقا سطح کیفی اطلاعات ارائه شده و کاهش دفعات تجدید ارائه صورت‌های مالی می‌شود و از طریق نظارت مؤثرتر بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی، از نقاط ضعف کنترل‌های داخلی می‌کاهد. این استدلال از طریق تئوری نمایندگی قابل توجیه است. اگر یکی از اعضای کمیته حسابرسی تجربه نظارت بر گزارشگری مالی و سابقه مالی را داشته باشد، وی تشویق می‌شود که نقش خود را مطابق با تئوری نمایندگی انجام دهد و تضاد منافع بین مالکیت و مدیران را کاهش دهد (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶). همچنین، بر اساس شواهد ذکر شده در فوق، می‌توان استدلال کرد که هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی، می‌تواند به سبب کسب تجربه، تخصص و اعتبار بیشتر، هیأت مدیره و مدیریت را به سوی تطابق صورت‌های مالی با استانداردهای پذیرفته شده سوق دهند و با بهبود کیفیت گزارشگری مالی از تجدید ارائه صورت‌های مالی جلوگیری کنند و همچنین، نظارت بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی را افزایش دهند تا ضعف‌های کنترل داخلی کاهش یابد (اوبمایر، ۲۰۱۶). به-عبارتی، اعضای کمیته حسابرسی با هویت اجتماعی مناسب، مدیران شرکت‌ها را متعهد می‌سازند که به تعهدات اخلاقی خود پایبند باشند و اطلاعات دقیق و با کیفیتی برای ذینفعان خود ارائه دهند. برای این کار از استانداردها و رویه‌های با کیفیت و مشابه استفاده می‌کنند و به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در سطح شرکت و حتی بازار سرمایه نیز کمک می‌کنند. بنابراین، هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی (تجدید ارائه صورت‌های مالی) را افزایش (کاهش) و ضعف کنترل‌های داخلی نیز کاهش می‌دهد.

بنابر یافته‌های پژوهش، به شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود که از افراد با سابقه شغلی در رده‌های مهم اجتماعی در کمیته حسابرسی استفاده کنند تا از این طریق اطلاعات بهینه و باکیفیتی ارائه دهند و از طریق کاهش تجدید ارائه صورت‌های مالی به سبب بکارگیری اعضای با هویت اجتماعی بالا در کمیته حسابرسی، از هزینه‌های اضافی ارائه مجدد جلوگیری کنند. همچنین، می‌توانند از این طریق، ضعف کنترل‌های داخلی را پوشش دهند و به سبب آن کیفیت گزارش‌های مالی بهبود یابد و اعتبار بیشتری برای تأمین مالی کسب کنند. به محققان نیز پیشنهاد می‌شود که تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته حسابرسی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی، ارتباطات سیاسی، توانایی مدیریت و قابلیت مقایسه حسابداری بررسی شود. همچنین، با بررسی بیشتر تأثیر هویت اجتماعی اعضای کمیته

- حسابرسی بر متغیرهای مالی و غیرمالی شرکت‌ها، بهتر می‌توان اهمیت این مقوله را درک و اثبات نمود.
- * رحیمیان، نظام‌الدین، هدایتی، علی. (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر اظهار نظر حرفه‌ای حساب‌رسان، حسابدار رسمی، شماره، ۳۶، ۷۷-۹۶.
- * رضازاده، جواد، عبدی، مصطفی. کاظمی علوم، مهدی. (۱۳۹۶). ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۹(۳)، ۱-۱۶.
- * رضازاده، جواد؛ عبدی، مصطفی و کاظمی علوم، مهدی. (۱۳۹۶). ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی، پژوهش‌های حسابداری مالی، ۹(۳)، ۱-۱۶.
- * رضایی، نرگس، بنی‌مهد، بهمن، حسینی، سید حسین. (۱۳۹۷). تأثیر هویت سازمانی و حرفه‌ای بر تردید حرفه‌ای حسابرس مستقل. دانش حسابرسی، ۱۸ (۷۱)، ۱۷۵-۱۹۹.
- * زارعی، علیرضا و قاسمی، معصومه. (۱۳۹۵). اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی. بررسی‌های حسابداری، ۳(۱۲)، ۴۳-۶۴.
- * زارعی، علیرضا، قاسمی، معصومه. (۱۳۹۵). اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی. بررسی‌های حسابداری، ۳(۱۲)، ۴۳-۶۴.
- * سازمان بورس اوراق بهادار تهران، (۱۳۹۱)، "دستورالعمل کنترل‌های داخلی ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرا بورس ایران"، تهران.
- * سازمان بورس اوراق بهادار تهران، (۱۳۹۱)، "منشور کمیته حسابرسی در بورس اوراق بهادار تهران و فرا بورس ایران"، تهران.
- * شعری، صابر و کاوه آذین فر، (۱۳۸۶)، "سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و کنترل‌های داخلی"، نشریه حسابدار، شماره ۱۸۴، صص ۱-۹.
- * علوی، سید مصطفی و قائمی، محمدحسین. (۱۳۹۶). آسیب‌شناسی کمیته‌های حسابرسی، دانش حسابرسی، ۱۷(۶۸)، ۱۲۷-۱۴۷.
- * فخاری، حسین و رضائی پیتته نوئی، یاسر. (۱۳۹۷). تأثیر کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت، حسابداری مدیریت، ۱۱(۳۶)، ۶۳-۷۹.
- * قائمی، فاطمه، مرادی، زهرا، علوی، غلامحسین. (۱۳۹۹). تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کنترل‌های داخلی و مدیریت سود. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۲(۴۶)، ۲۵۹-۲۸۰.
- فهرست منابع
- * اعتمادی، حسین و نصیبه شفاخیبری. (۱۳۹۰). تأثیر جریان‌های نقد آزاد بر مدیریت سود و نقش کمیته حسابرسی در آن، فصلنامه پژوهشی حسابداری مالی، سال سوم، شماره ۱۰.
- * باباجانی، جعفر. خنکا، عبدالخالق. (۱۳۹۱). ضرورت تشکیل کمیته حسابرسی و استقرار واحد حسابرسی داخلی در شهرداری‌های کلان شهرها برای ارتقای مسئولیت پاسخگویی، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۰(۹۱)، ۴۰-۵۹.
- * بذرافشان، آمنه. (۱۳۹۵). اثرگذاری کیفیت کمیته حسابرسی بر تحقق اهداف کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳(۵۲)، ۱۷۹-۲۸۴.
- * تختایی، نصراله. تمیمی، محمد. موسوی، زهرا. (۱۳۹۰). نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی. فصلنامه حسابدار رسمی، ۱۵، ۵۶-۴۵.
- * حاجیه‌ها، زهره و آزادزاده، عادل. (۱۳۹۸). ویژگی‌های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تاکید بر اندازه موسسه حسابرسی و حاکمیت شرکتی، دانش حسابداری مالی، ۶(۳)، ۹۵-۱۱۷.
- * حساس یگانه، یحیی و حسینی بهشتیان، سید محمد. (۱۳۸۱). تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر حسابرسی مستقل، کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی، مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، ۹(۳۵ و ۳۶)، ۶۷-۹۱.
- * دارابی، رویا. اجتهادی، سحر. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین تخصص کمیته حسابرسی در صنعت و کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابرسی، نظریه و عمل، ۲(۹)، ۲۲-۳۸.
- * دریاباری، عباس؛ طالب‌نیا، قدرت‌اله؛ خدایی‌وله زاقرد، محمد؛ احمدی، فائق و وکیلی‌فرد، حمیدرضا. (۱۳۹۹). طراحی مدل و ارزیابی نقش تعدیلی ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و ریسک سقوط قیمت سهام در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی-پژوهشی اقتصاد و مدیریت شهری، ۸(۳۱)، ۱۰۹-۱۲۴.

- * Cohen, J. R., Krishnamoorthy, G., and A. M. Wright. (2002). Corporate Governance and the Audit Process. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 19, No. 4, Pp. 573-594.
- * Davidson III, W. N., Xie, B., & Xu, W. (2004). Market reaction to voluntary announcements of audit committee appointments: The effect of financial expertise. *Journal of Accounting and Public Policy*, 23(4), 279-293.
- * Davidson, R., Xie, B. and Xu, W. (2004). "Market Reaction to Voluntary Announcements of Audit Committee Appointments: The Effect of Financial Expertise". *Journal of Accounting and Public Policy*, 23 (1): 102-253.
- * Dezoort, F. D., and S. Salterio. (2001). The Effects of Corporate Governance Experience and Financial Reporting and Audit Knowledge on Audit Committee Members Judgments. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 20, No. 2, Pp. 31-47.
- * Eilifsen, A., and W. F. Messier. (2000). The Incidence and Detection of Misstatements: A Review and Integration of Archival Research. *Journal of Accounting Literature*, Vol. 19, Pp. 1-43.
- * Gertsson, N., Broberg, P., Friberg, J., and Sylvander, J. (2018). Exploring Motivational drivers of Audit Employees – A Study Focusing on Generation Y. *Journal of Accounting and Finance*, 18(2), 89-105.
- * Gertsson, N., Sylvander, J., Broberg, P., and Friberg, J. (2017). Exploring audit assistants' decision to leave the audit profession. *Managerial Auditing Journal*, 32(9), 879-898.
- * Hasan, S., Kassim, A. A. M., & Hamid, M. A. A. (2020). The Impact of Audit Quality, Audit Committee and Financial Reporting Quality: Evidence from Malaysia. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 10(5), 272-281.
- * Haslam, S. A., Powell, C., & Turner, J. C. (2000). Social Identity, Self-categorization, and Work Motivation: Rethinking the Contribution of the Group to Positive and Sustainable Organisational Outcomes. *Applied Psychology: An International Review*, 49(3), 319- 339.
- * He, X., Pittman, J. A., Rui, O. M., & Wu, D. (2017). Do social ties between external auditors and audit committee members affect audit quality?. *The Accounting Review*, 92(5), 61-87.
- * Hoberg, G., & Lewis, C. M. (2014). Do fraudulent firms strategically manage disclosure? *Vanderbilt Owen Graduate School of Management Research Paper* (2298302).
- * Hornsey, M. J. (2008). Social Identity Theory and Self-categorization Theory: A Historical Review. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(1), 204-222.
- * Krishnan, G. & Visvanathan, G (2008), Does the SOX definition of an accounting expert matter? The association between audit committee directors' accounting expertise and accounting conservatism. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 25
- * Kusnadi, Y., Leong, K. S., Suwardy, T., & Wang, J. (2016). Audit committees and financial reporting quality in Singapore. *Journal of business ethics*, 139(1), 197-214.
- * قنبریان، رضا، (۱۳۹۰)، "کنترل‌های داخلی از گذشته تا امروز"، دانشنامه حسابداری، ۵ شماره ۲۳۷، صص ۱-۹.
- * محمدیان، محمد، (۱۳۹۰)، "نقش و روابط حسابرس، کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره مدیره در پاسخگویی به سهامداران"، *مجله حسابرس*، شماره ۵۶.
- * نخعی، حبیب‌الله، حیدری نسب، سمانه. (۱۳۹۶). تاثیر کیفیت عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران. *چشم انداز حسابداری و مدیریت*، ۲(۱۴)، ۴۲-۵۶.
- * نظری، هیراد؛ سوخکیان، ایمان و تحریری، آرش. (۱۳۹۹). ویژگی‌های رئیس کمیته حسابرسی و گزارشگری مالی به‌موقع، *مجله دانش حسابداری*، ۱۱(۳)، ۱۳۱-۱۶۵.
- * Abdukadir, M. (2012). Audit Committee Characteristics and Financial Reporting Quality. *Terengganu International Finance and Economics Journal*, 3(1), 30-37.
- * Al-Sayani, Y. M., Nor, M. N. M., & Amran, N. A. (2020). The influence of audit committee characteristics on impression management in chairman statement: Evidence from Malaysia. *Cogent Business & Management*, 7(1), 1774250.
- * Al-Shaer, H., Salama, A., & Toms, S. (2017). Audit committees and financial reporting quality. *Journal of Applied Accounting Research*, 18(1), 2-21.
- * Amer, M, Aiman A. R., & Shehata E, SH. (2014). Audit Committee Characteristics and Firm Performance: Evidence from Egyptian Listed Companies. *Proceedings of 6th Annual American Business Research Conference*, ISBN: 978-1-922069-52-8.
- * Ashforth, B. E., & Johnson, S. A. (2001/2012). Which Hat to Wear? The Relative Salience of Multiple Identities in Organizational Contexts. In M. A. Hogg, & D. J. Terry (Eds.), *Social identity processes in organizational contexts* (pp. 31-48). Binghamton, NY: The Haworth Press (Edition cited here is New York, NY: Psychology Press)
- * Bajra, U., & Čadež, S. (2018). Audit committees and financial reporting quality: The 8th EU Company Law Directive perspective. *Economic Systems*, 42(1), 151-163.
- * Baltaci, M., & Yilmaz, S. (2006). Keeping an eye on Subnational Governments: Internal control and audit at local levels. *World Bank Institute*, Washington, DC.
- * Chen, S., & Komal, B. (2018). Audit committee financial expertise and earnings quality: A meta-analysis. *Journal of Business Research*, 84, 253-270.
- * Choi, T. H., & Pae, J. (2011). Business ethics and financial reporting quality: Evidence from Korea. *Journal of Business Ethics*, 103(3), 403-427.
- * Christensen, B. E., Omer, T. C., Shelley, M. K., & Wong, P. A. (2019). Affiliated former partners on the audit committee: Influence on the auditor-client relationship and audit quality. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 38(3), 95-119.

- * Martínez-Ferrero, J., Garcia-Sanchez, I. M., & Cuadrado-Ballesteros, B. (2015). Effect of financial reporting quality on sustainability information disclosure. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 22(1), 45-64.
- * Obermire, K. M. (2016). Audit committee members' social identities and corporate governance roles (Doctoral dissertation, The University of Wisconsin-Madison).
- * Pfeffer, J., and G. Salancik (1978). *The external control of organizations*. New York: Harper & Row.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*, 3(4), 305-360.
- * Rainsbury, E. A., Bradbury, M., Cahan, S.F, (2009). The Impact of Audit Committee quality on Financial Reporting quality and audit Fees, *Journal of Contemporary Accounting and Economic*, Vol.5.No 1, PP.20-33.
- * Sun, J., Lan, G., & Liu, G. (2014). Independent audit committee characteristics and real earnings management. *Managerial Auditing Journal*.
- * Sylvander, J. (2020). The audit profession as an 'divided' educational institution: perceptions of auditing among potential employees, (working paper).
- * Sylvander, J., (2020). Exploring potential (mis)matches between Millennials wants and audit employment expectations and audit firm reality, (working paper).
- * Yuanto, K., Kwong S.L., Themin, S., and W, Jiwei. (2015). Audit Committees and Financial Reporting Quality in Singapore. *School of Accountancy Research Paper Series*, Vol. 3, No. 2, Pp. 1-48.

یادداشت‌ها

¹ Social Identity Theory

² Social Identity Theory (SIT)

³ Self-Categorization Theory (SCT)

⁴ Resource Dependence Theory